

15 Ocak 2011

“İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Hukuksal Yönü”

MMO Kocaeli Şubesi

MESLEK HASTALIKLARI ve İŞ KAZALARI

Doç. Dr. Nilay Etiler
Kocaeli Üniversitesi

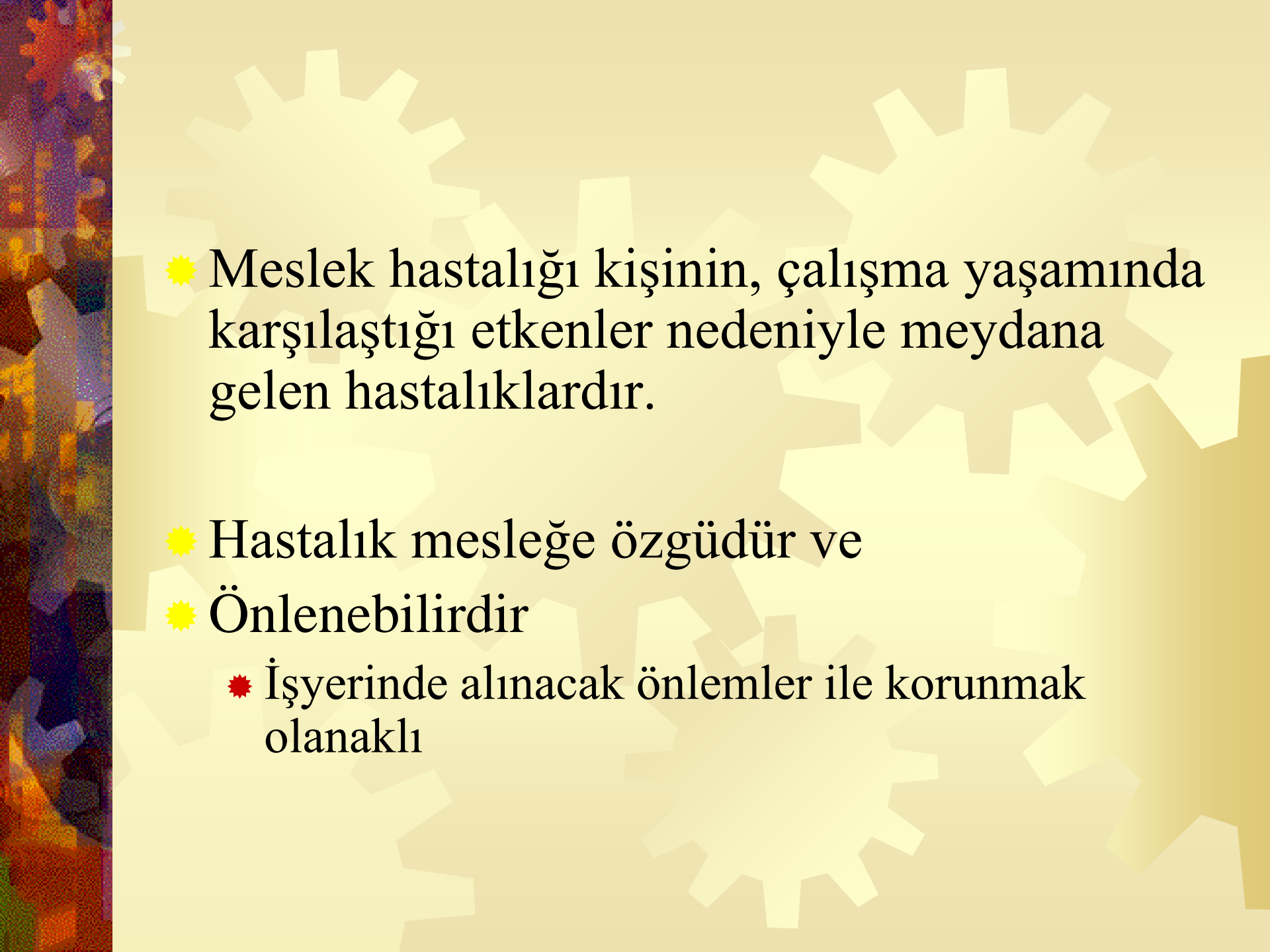

Meslek hastalığı

- 5510 sayılı SS-GSS Kanunu'na göre meslek hastalığı tanımı:

(506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu)

- *Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal özürlülük halleridir.*

☀ Meslek hastalığı kişinin, çalışma yaşamında karşılaştığı etkenler nedeniyle meydana gelen hastalıklardır.

☀ Hastalık mesleğe özgüdür ve

☀ Önlenebilir

☀ İşyerinde alınacak önlemler ile korunmak olanaklı

★ Meslek hastalıkları 5 gruptur:

- ★ A grubu: kimyasal maddelerle olan meslek hast.
- ★ B grubu: mesleksel deri hastalıkları,
- ★ C grubu. mesleksel solunum sistemi hastalıkları
- ★ D grubu: mesleksel bulaşıcı hastalıklar
- ★ E grubu: fiziksel etkenlerle olan mesleksel hastalıklar

(Sağlık İşlemleri Tüzüğü Md. 65)

Yükümlülük süresi

- ✱ Her hastalık için bir **yükümlülük süresi** belirlenmiştir.
- ✱ Kanunla sağlanan yardımlardan yararlanabilmek için sigortalının meslek hastalığına sebep olan işinden fiilen ayrıldığı tarih ile meslek hastalığının meydana çıktığı tarih arasında geçecek azami süreye yükümlülük süresi denir.

(Sağlık İşlemleri Tüzüğü Md. 65)

- ☀️ Yükümlülük süresi: zararlı mesleksel etkinin sona ermesi ile hastalığın ortaya çıkması arasında geçebilecek, kabul edilebilir en uzun süredir.

- ☀️ Örnekler:

- ☀️ Akut arsenik zehirlenmesi durumunda yükümlülük süresi 1 ay; kronik zehirlenmede 1 yıldır.
- ☀️ Silikozis için 10 yıldır
- ☀️ Bisinozis için 3 yıldır.

- ☀️ Mesleki bulaşıcı hastalıklar için yükümlülük süresi etkenin kuluçka süresi kadardır

- ☀️ Ancak, meslek hastalığının klinik ve laboratuvar bulgularıyla kesinleştiği ve meslek hastalığına yol açan etkenin, işyeri incelemesi ile kanıtlandığı hallerde, yükümlülük süresi aşılmış olsa bile, söz konusu hastalık, Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunun onayı ile meslek hastalığı sayılabilir.

(5510 sayılı SS-GSS Kanunu, Md.14)

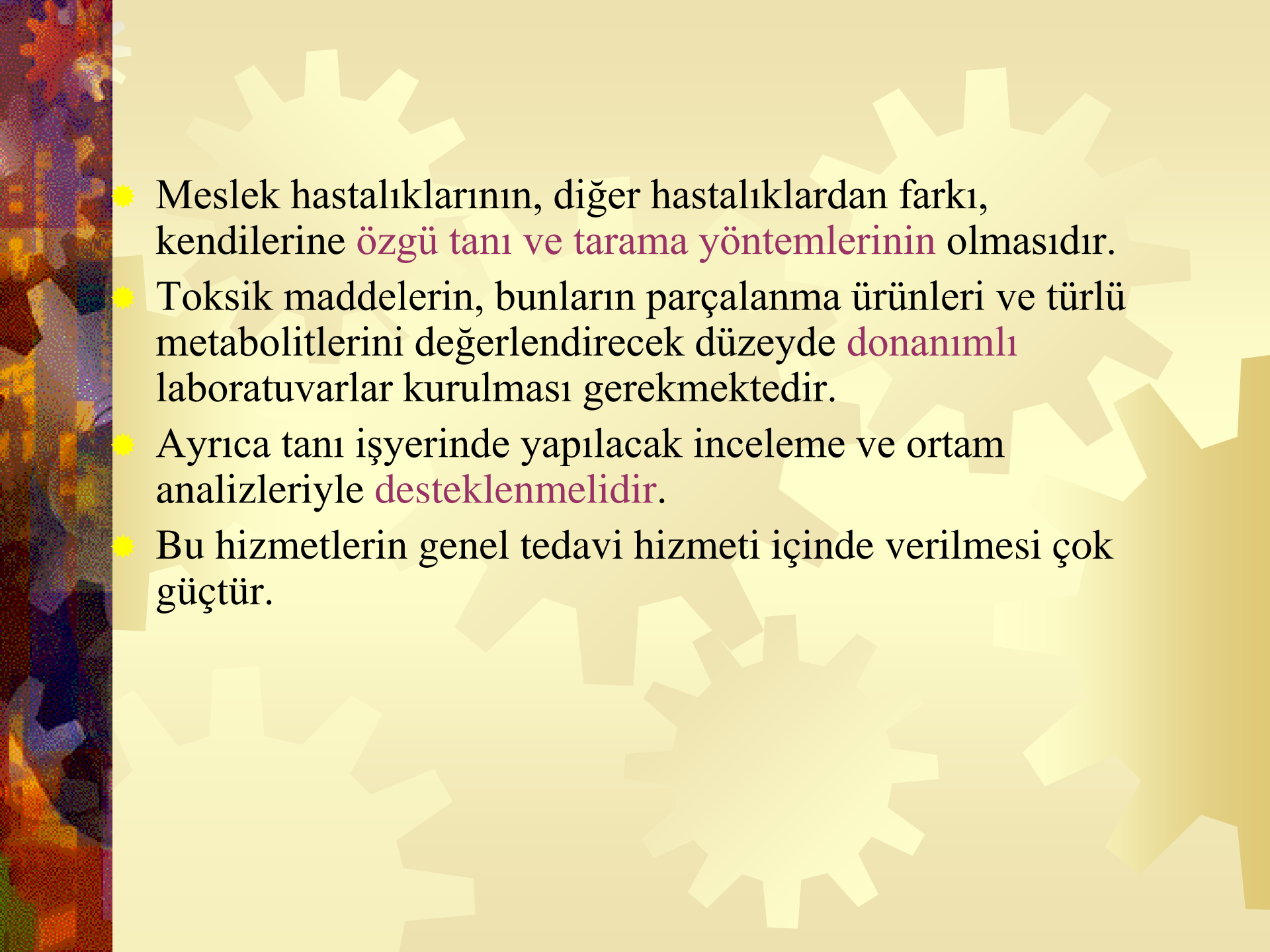
İşle ilişkili hastalıklar

- ☀ Genel olarak yetişkinlerde görülen hastalıklardır, bu hastalıkların ortaya çıkmasında pek çok faktör rol oynar
- ☀ Bu faktörler arasında bazı mesleklerde çalışıyor olmak da yer alır.
- ☀ Örneğin; bel ağrısı- hastabakıcılar vb

Hukuksal düzenleme yok!

Meslek Hastalıklarının Özellikleri

- ☀ Meslek hastalığı **önlenabilir** hastalıklardır.
- ☀ Tanılarının konulması için buna **özü bir örgütlenme ve düzenlemeler** gereklidir.
- ☀ Meslek hastalıkları, ancak bilinçli olarak ve yeterli bilgi ile arandıkları zaman bulunabilir.
- ☀ Çoğu zaman hastanın yakınmaları alışlagelmiş rutin rahatsızlıkların semptomları olarak değerlendirilip **yanlış tanılar** konulmaktadır.
- ☀ Meslek hastalığı tanısı konulabilmesi için, **nesnel ve kesin ölçütlere** gerek vardır.

-
- ✱ Meslek hastalıklarının, diğer hastalıklardan farkı, kendilerine **özgü tanı ve tarama yöntemlerinin** olmasıdır.
 - ✱ Toksik maddelerin, bunların parçalanma ürünleri ve türlü metabolitlerini değerlendirecek düzeyde **donanımlı** laboratuvarlar kurulması gerekmektedir.
 - ✱ Ayrıca tanı işyerinde yapılacak inceleme ve ortam analizleriyle **desteklenmelidir**.
 - ✱ Bu hizmetlerin genel tedavi hizmeti içinde verilmesi çok güçtür.

Türkiye’de meslek hastalıklarının boyutu

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Yeni olgu	440	384	519	574	1.208	539	429
C1-A 50	287	131	357	417	1000	354	196
Ölümler	1	2	24	9	1	1	0

Meslek hastalığı sayısı neden az?

- ☀ Meslek hastalığından kuşkulanıl(a)mıyor
 - ✱ İşyerlerinin %98.5'unda işyeri hekimi yok
 - ✱ Çalışanların %57'sinin işyeri hekimi yok
 - ✱ Aralıklı kontrol muayeneleri düzenli değil
 - ✱ Tarama çalışmaları yapıl(a)mıyor
 - ✱ Hastaların bir kısmı emeklilikte ortaya çıkıyor
- ☀ Kuşkulanıldığında tanı sistemi çalış(a)mıyor
 - ✱ MH Hastaneleri ihtiyaca uygun değil (sayı, yerleşim,..)
 - ✱ MH Hastaneleri insangücü yeterli değil
 - ✱ MH Hastaneleri teknolojisi yeterli değil

İŞ KAZALARI

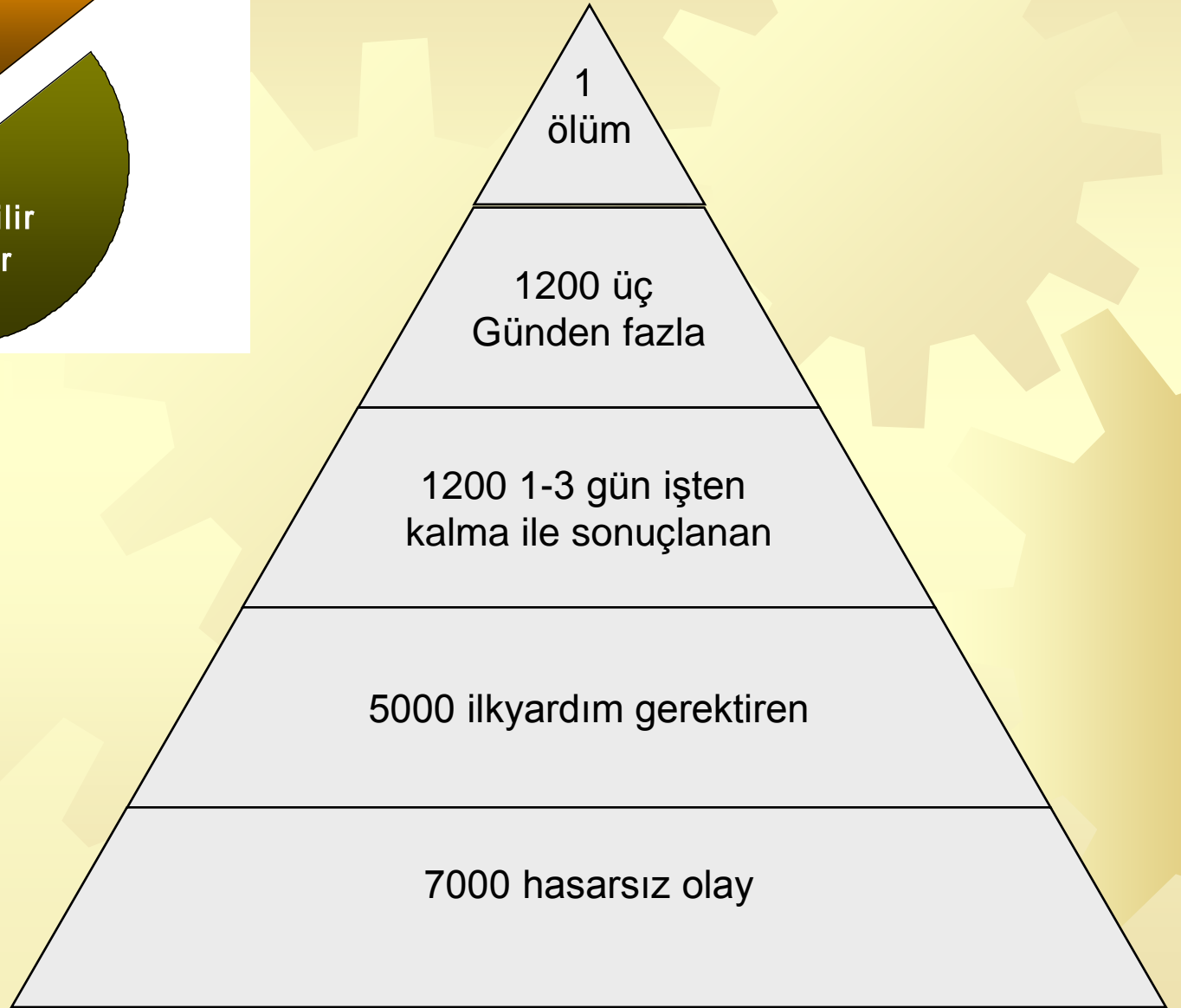
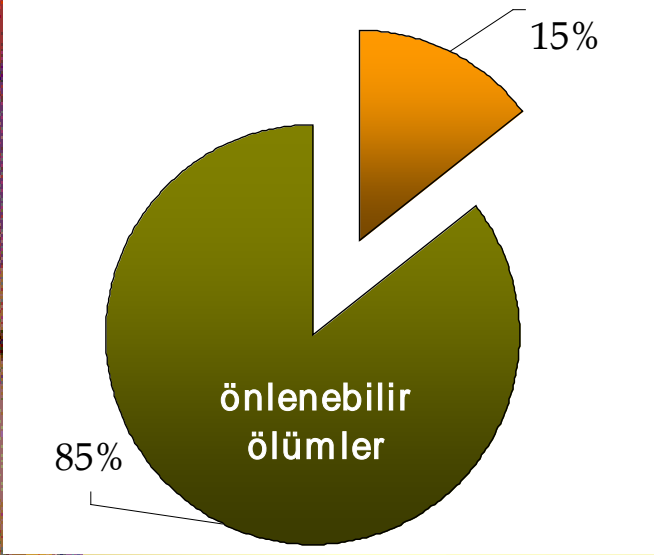
iş kazasının tanımı -1

- ✱ iş ile ilişkili olarak ortaya çıkan,
- ✱ bir veya birden fazla işçinin yaralanma, hastalık veya ölümü ile sonuçlanan,
- ✱ şiddet olayları da dahil
- ✱ planlanmamış ve beklenmedik bir olay olarak tanımlanmaktadır.

ILO

iş kazasının tanımı -2

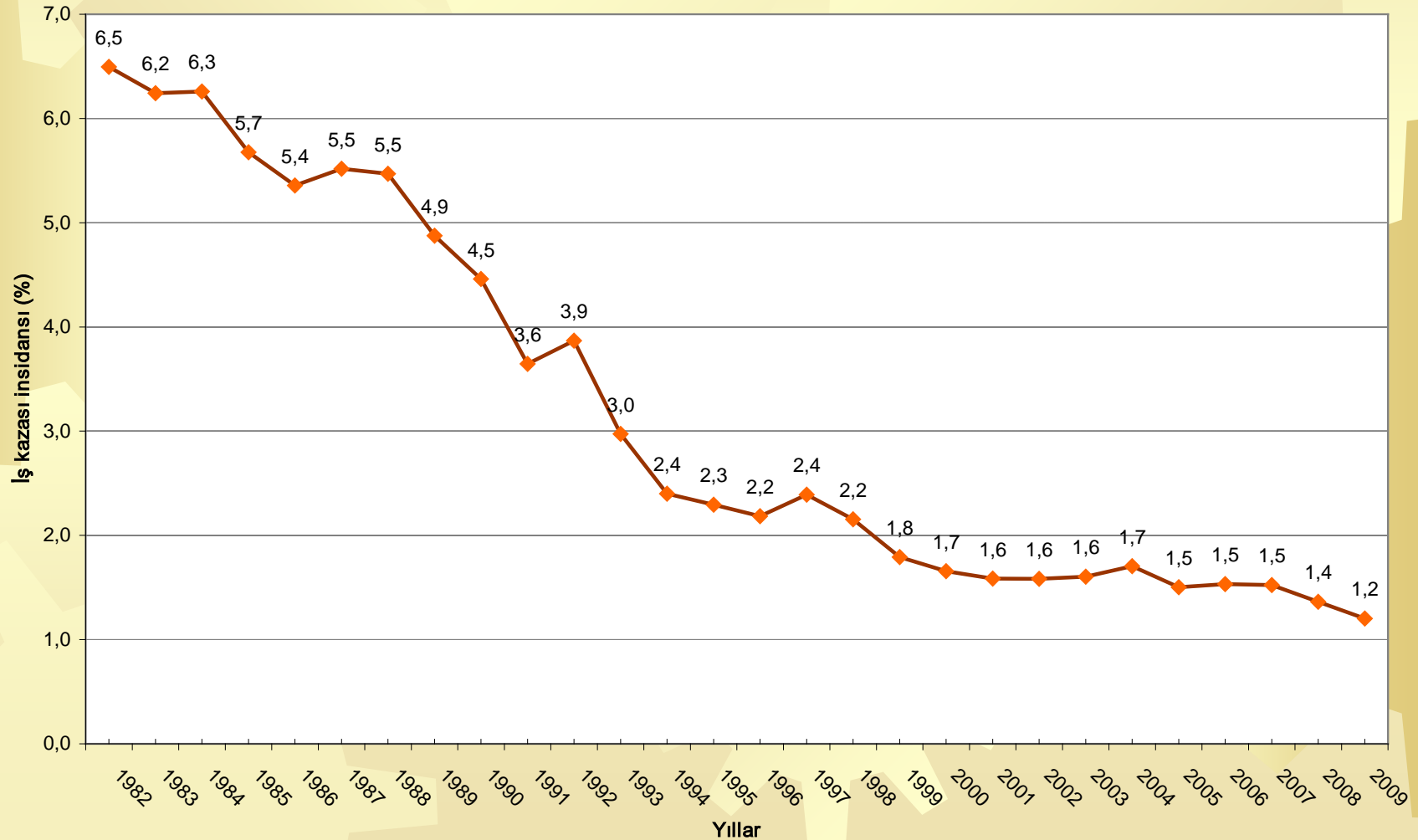
- ☀ 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasa'nın 13. maddesinde şu şekilde tanımlanmaktadır
İş kazası, aşağıdaki hal ve durumlardan birinde meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedence veya ruhça arızaya uğratan olaydır:
 - a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,
 - b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş dolayısıyla,
 - c) Sigortalının, işveren tarafından görev ile başka bir yere gönderilmesi yüzünden asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
 - d) Emzikli kadın sigortalının çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,
 - e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere toplu olarak götürülüp getirilmeleri sırasında

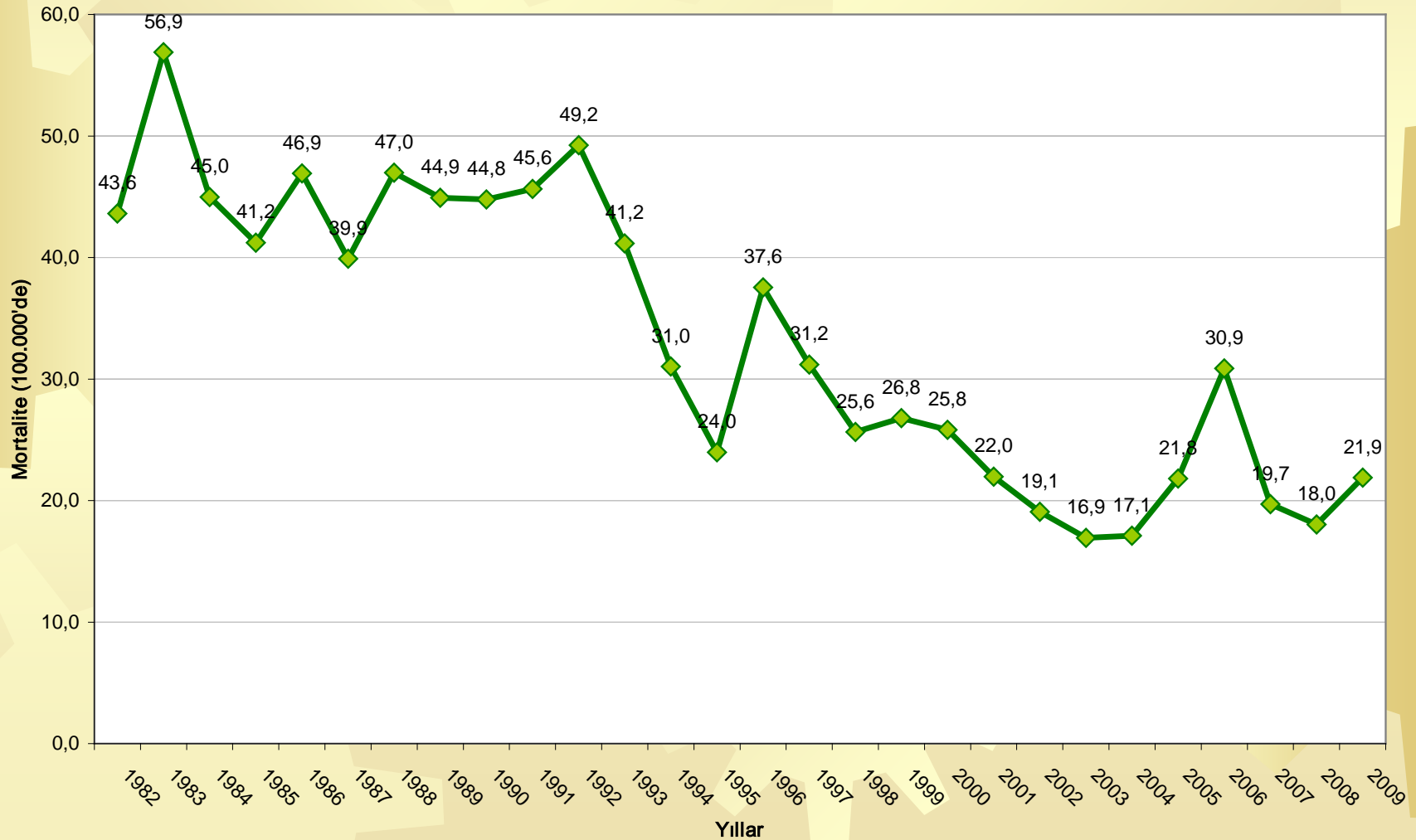
İş kazalarının önlenmesi

- ☀ Kaza oluşumunda asıl önemli olan işyeri ortamında ve makinelerde yeterli güvenlik önlemlerinin alınmamasıdır.
- ☀ Kaza analizi

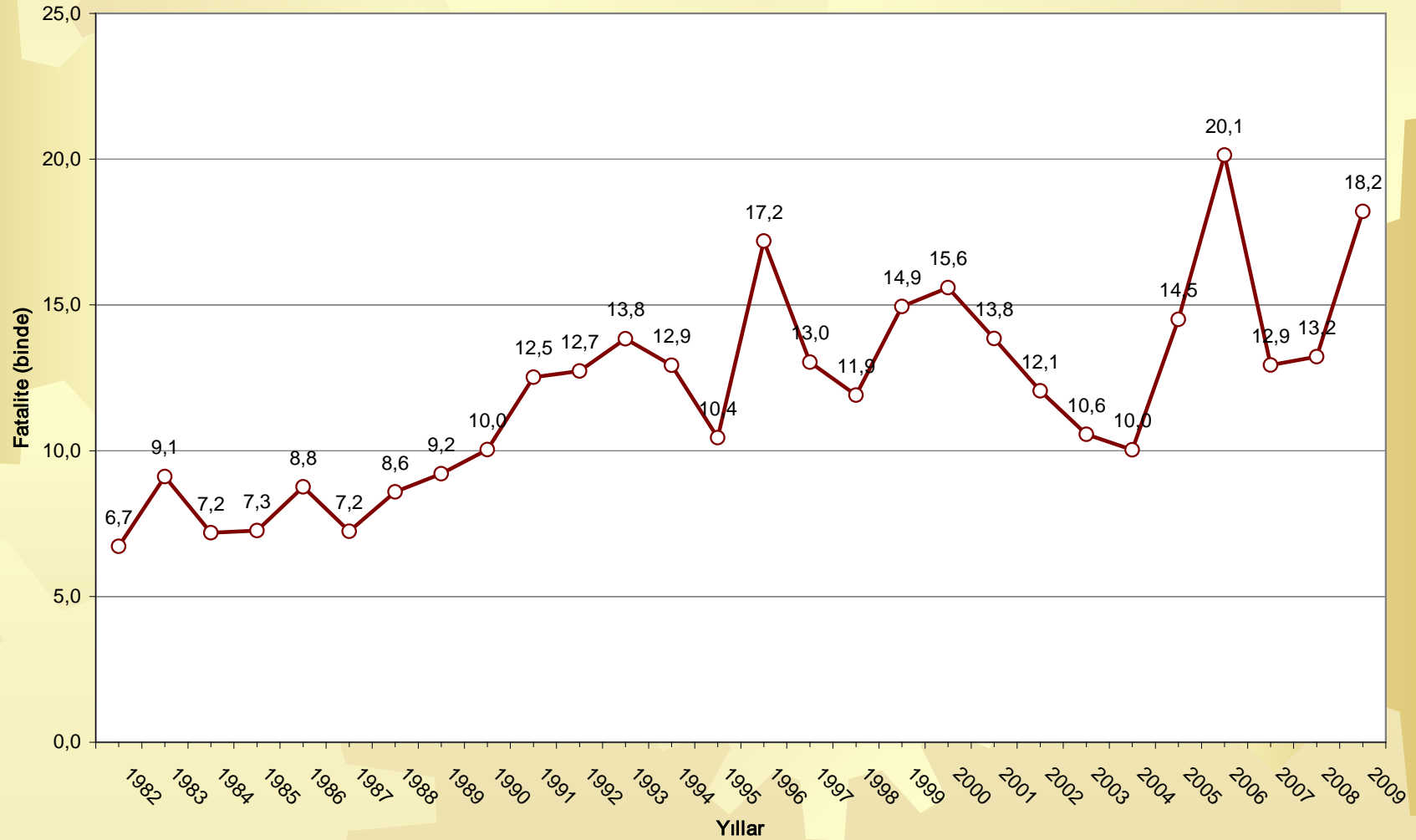
Türkiye’de 100 işçi başına düşen iş kazası sayısı (1982-2009)

Türkiye’de 100.000 işçi başına meydana gelen ölüm sayısı (1982-2009)

Türkiye’de 100 iş kazası başına meydana gelen ölüm sayısı (1982-2009)

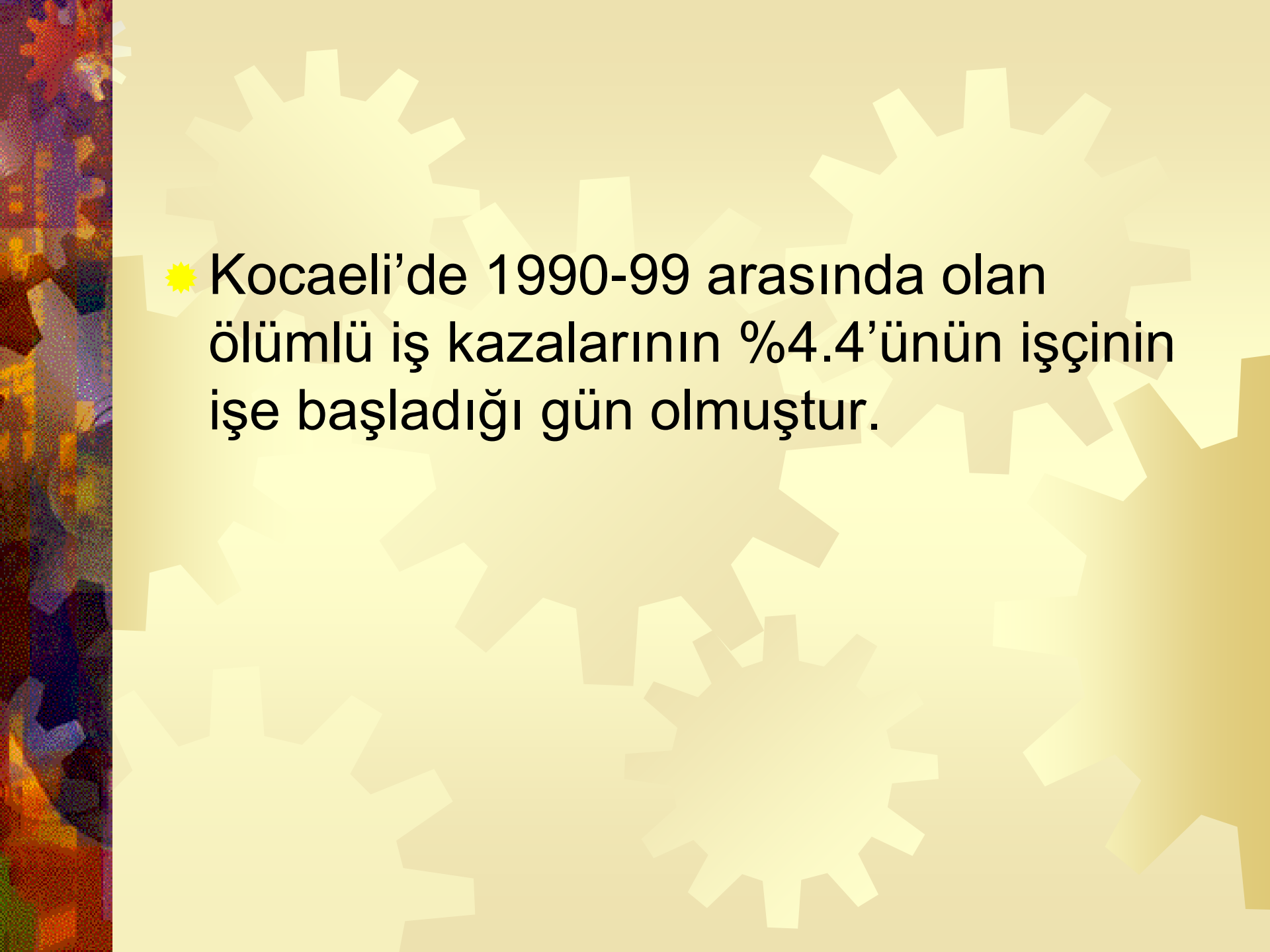
Dünyada iş kazası ölüm hızının bölgelere göre durumu

<i>Bölgeler</i>	<i>Ölüm Hızı (100.000'de)</i>
Pazar ekonomileri	5.3
Eski sosyalist ülkeler	11.1
Çin	11.1
Latin Amerika	13.5
Sahraaltı Afrika	21.0
Ortadoğu Ülkeleri	22.5
Avrupa Birliği	5.4
Dünya ortalaması	14.0

Türkiye'deki yüksek ölüm hızı

Fiji, Endonezya,
Pakistan, Kore
Cumhuriyeti vb

ülkeler hariç dünya genelindeki en yüksek rakamlardan biridir.

-
- ☀ Kocaeli’de 1990-99 arasında olan ölümlü iş kazalarının %4.4’ünün işçinin işe başladığı gün olmuştur.

Dünyada, en fazla iş kazası olan ilk beş sektör:

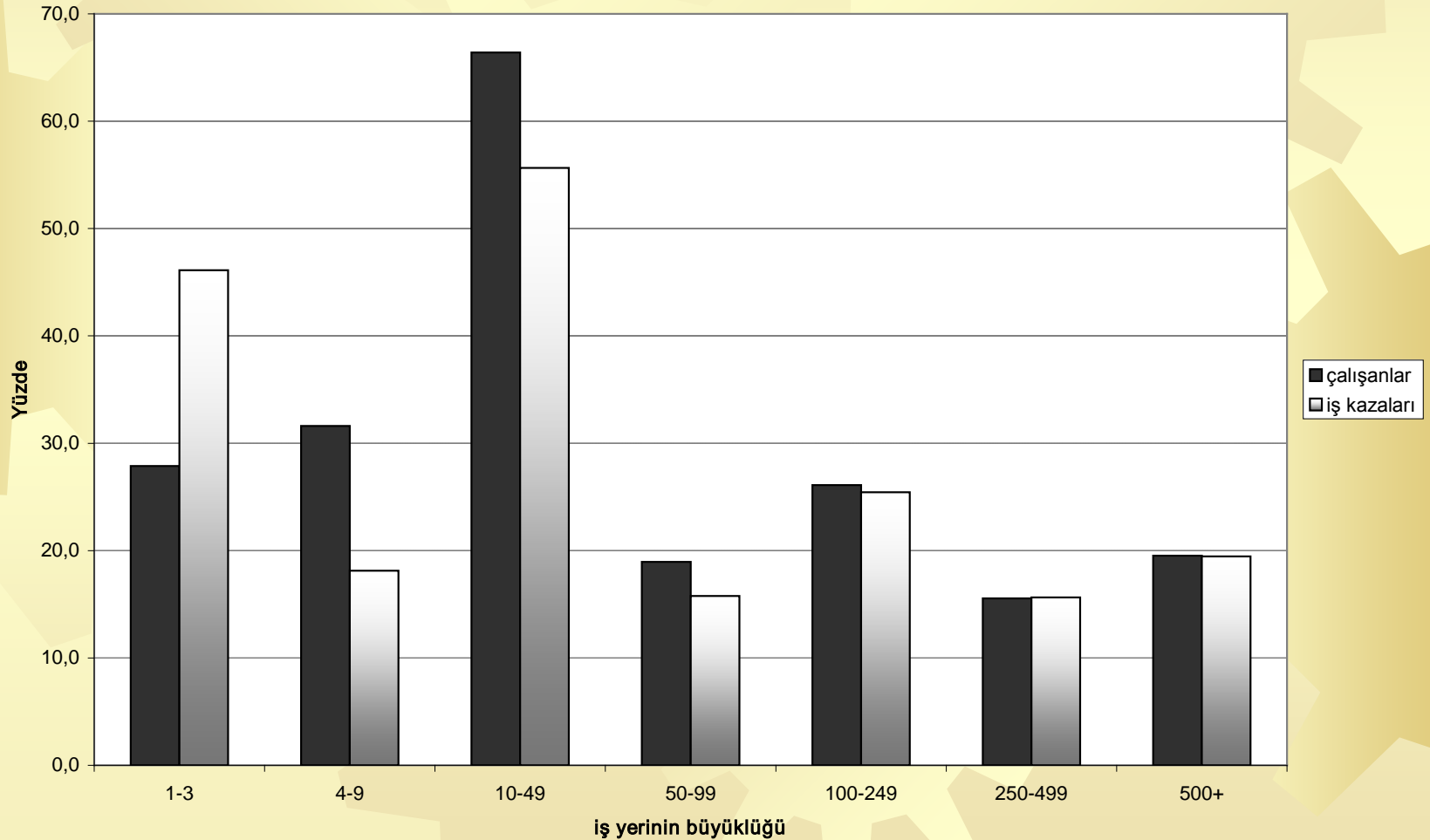
1. tarım / balıkçılık / ormancılık
2. imalat sanayi
3. İnşaat
4. ulaşım
5. hizmet

<i>İş kazası (sayı olarak)</i>	<i>İş kazası sıklığı</i>
1. Metalden eşya imalatı	1. Kömür madenciliği (%15)
2. İnşaat	2. Metal (ana) sanayi (%7)
3. Madencilik	3. Metalden eşya imalatı (%4)

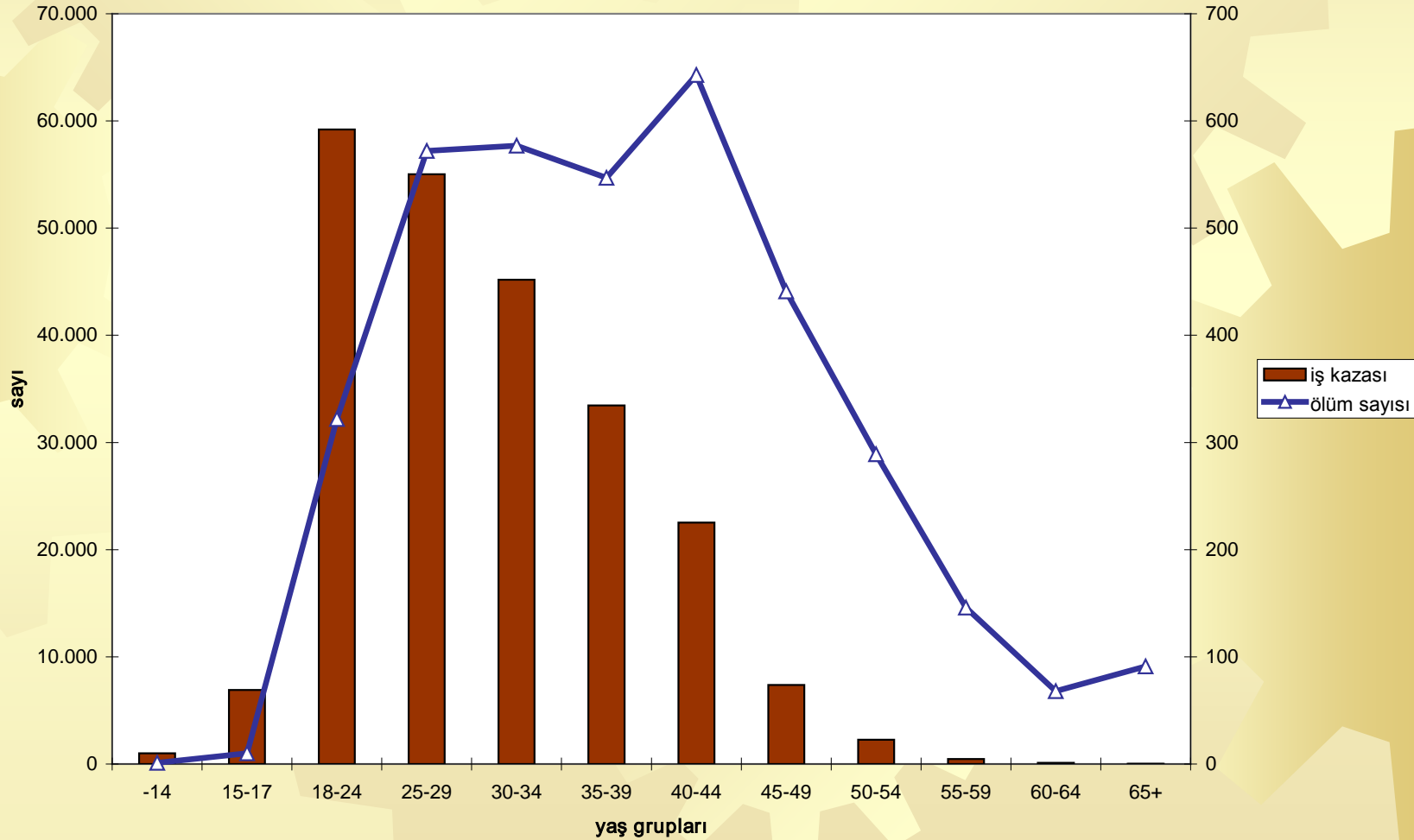
Türkiye’de en fazla ölüm olan sektörler

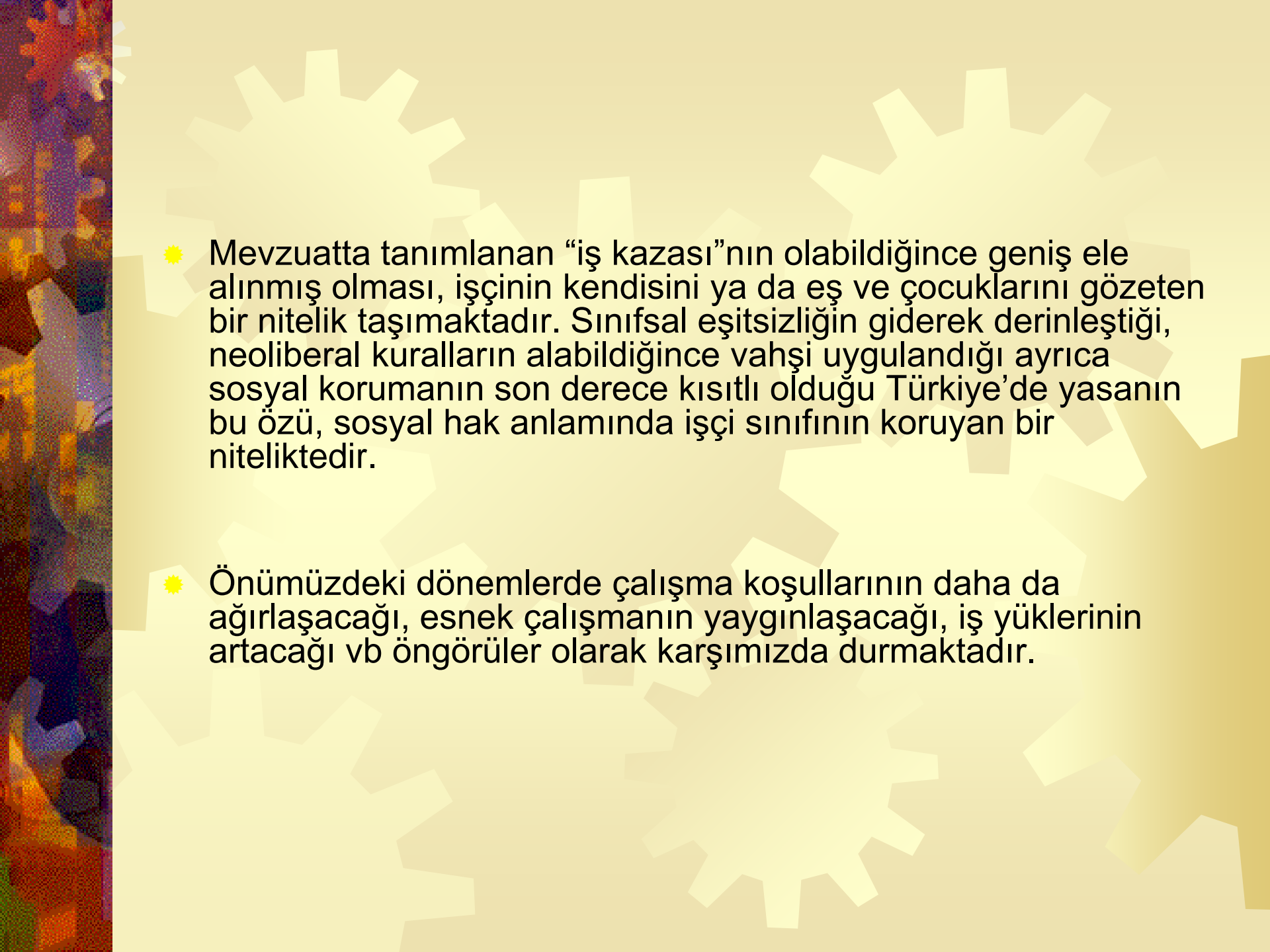
<i>Ölümler (sayı olarak)</i>	<i>Ölüm hızına göre</i>	<i>100.000’de (2006)</i>
1. İnşaat	1. Kömürden gayri madenler	106.1
2. Nakliyat	2. Kömür madenciliği	80.3
3. Ticaret	3. Taş, kil, kum ocakları	68.9

Çalışan sayısına göre işyeri büyüklüğünün ve iş kazalarının dağılımı (2006-2009)

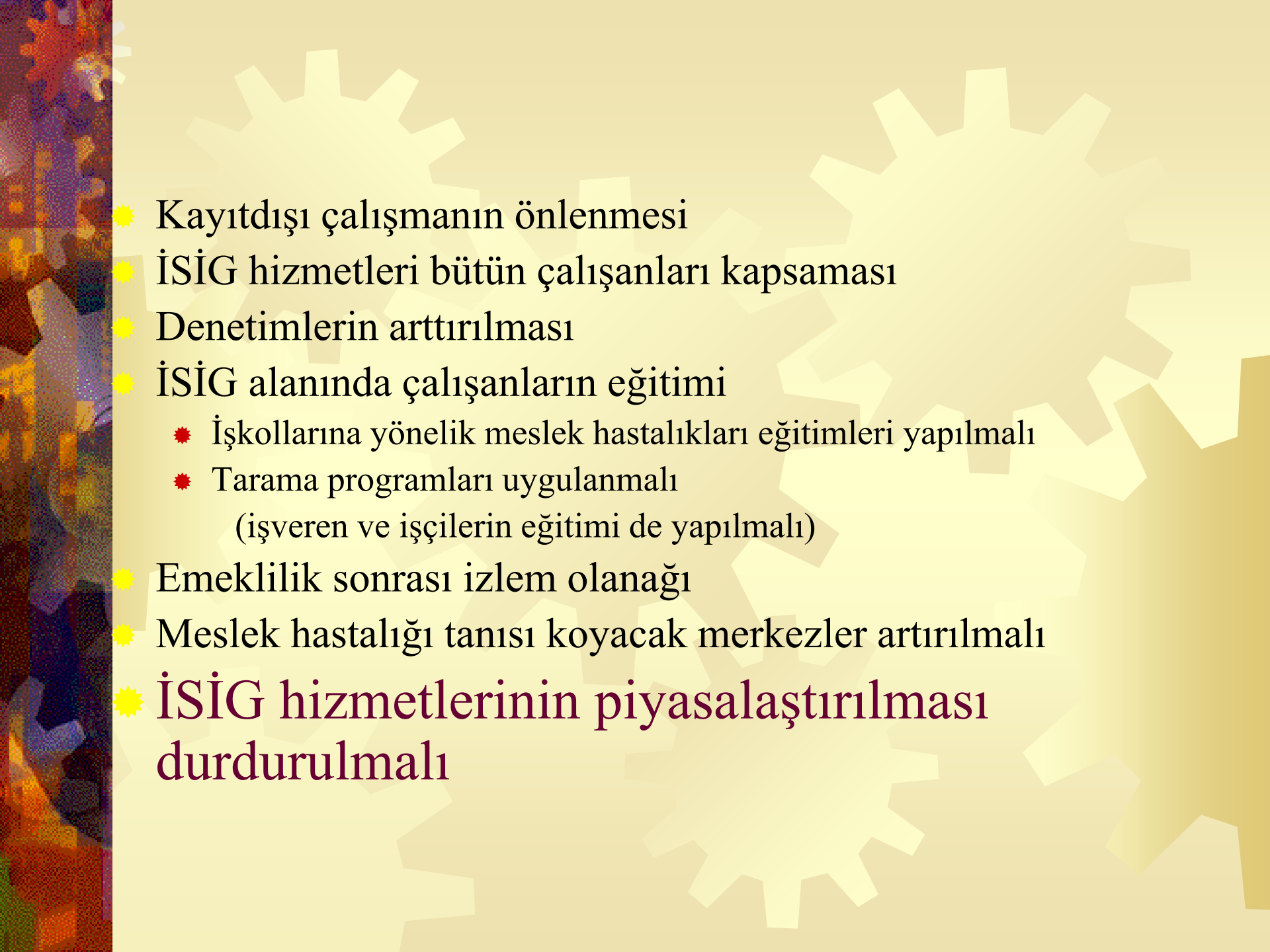
İş kazalarının ve ölümlerin yaş gruplarına göre dağılımı

☀ Mevzuatta tanımlanan “iş kazası”nın olabildiğince geniş ele alınmış olması, işçinin kendisini ya da eş ve çocuklarını gözetten bir nitelik taşımaktadır. Sınıfsal eşitsizliğin giderek derinleştiği, neoliberal kuralların olabildiğince vahşi uygulandığı ayrıca sosyal korumanın son derece kısıtlı olduğu Türkiye’de yasanın bu özü, sosyal hak anlamında işçi sınıfının koruyan bir niteliktedir.

☀ Önümüzdeki dönemlerde çalışma koşullarının daha da ağırlaşacağı, esnek çalışmanın yaygınlaşacağı, iş yüklerinin artacağı vb öngörüler olarak karşımızda durmaktadır.

-
- ✱ Kayıtdışı çalışmanın önlenmesi
 - ✱ İSG hizmetleri bütün çalışanları kapsamalı
 - ✱ Denetimlerin artırılması
 - ✱ İSG alanında çalışanların eğitimi
 - ✱ İşkollarına yönelik meslek hastalıkları eğitimleri yapılmalı
 - ✱ Tarama programları uygulanmalı
(işveren ve işçilerin eğitimi de yapılmalı)
 - ✱ Emeklilik sonrası izlem olanağı
 - ✱ Meslek hastalığı tanısı koyacak merkezler artırılmalı
 - ✱ İSG hizmetlerinin piyasalaştırılması
durdurulmalı

Teşekkür ederim....